

voluntate sunt perpetrata : quia peccati vim non haberent, nisi esset voluntaria. Item illa voce, *Nostra* constitutum nos reos peccatorum, confitentes peccata esse nostra, & non excusantes illa, causam illorum in alio transferentes, sicut primi homines Adam, & Eva fecerunt.

Num. 16. Quid explicat vox, *Nobis*? Res. Ait Catechismus. Primo confitemur quod nos sumus Peccatores dum petimus remitti nobis.

Num. 5. Secundo, Optamus remissionem non tantum nobis, sed omnibus proximis, ideo non dicitur, *mibi*, in singulari, sed *Nobis*, id est omnibus in plurali.

Num. 16. Quare pro omnibus postulamus? Res. Ait Catech. Quia fraternitas necessitudo, & caritas quae inter omnes homines intercedit, postulat, ut cum quis orat pro se, pro aliis quoque non desinat deprecari.

Num. 16. Christiani debent omnia peccata, etiam ab aliis perpetrata detestari, & odio habere? Res. Omnino, tum quia filio debent displicere non minus offensae, quas ipse Patri fecit, quam illae, quae ab aliis in patrem suum illatae sunt; alioquin patrem diligere non dicitur. Tum quia Christus de hoc nobis exemplum reliquit, qui Patri pro aliorum peccatis satisfecit, & idem Moyses, & Sanctus Paulus fecerunt, tum demum quia fraternitas caritatis requirit, ut de fratris nostro malo doleamus.

Art. 10. Quid significat vox, *Dimitte*? Res. Declarat, quod solus Deus est causa efficiens principalis remissionis peccatorum. Christus vero sua sanctissima passione fuit causa meritoria, quod si Ecclesia dicitur habere potestatem remittendi peccata, talis potestas a Deo per Christum illi collata est. Haec vox explicat Deum esse promptum ad dimittenda peccata, quia nisi hoc esset, Christus talem formulam petendi non praescripsisset.

Num. 17. Quid explicat particula *sicut* & nos? Res. Ait Cat. Primo, habet vim similitudinis, sic, *Dimitte sicut dimittimus*; Secundo habet vim conditionis sic, *Dimitte, si nos quoque dimiserimus*; & utroque modo illa particula declarat necessitatem dimittendi.

Num. 17. Quid declarant illa verba, *Dimittimus debitoribus*

nostri? Res. Explicat remissionem injuriarum, sicut antea dictum est. *Num. 21.*

In hac petitione rogamus Deum ut det nobis facultatem faciendi omnia, quae ad remissionem peccatorum necessaria, & oportuna sunt? Res. Rogamus.

Petimus, ut applicetur nobis victus passionis Christi? Res. Omnino. *Ex nu. 21.*

Postulamus facultatem remittendi injurias? Res. Ita est, & hoc etiam, sicut & alia dicta, non pro bonis tantum, sed pro toto mundo. *Ibidem.*

De usu hujus petitionis. Cap. V. 1.
Num. 4. & seq.
Q Vis est usus hujus petitionis? Res. Primo intelletus debet considerari ea quae pertinent ad remissionem peccatorum, & injuriam, sicut antea dictum est. Secundo voluntas debet ea, quae ab intellectu cognita sunt, adimplere. *Num. 5.*

Quinam debent uti illa? Res. Omnes, quia omnes peccata saltem venialia committunt. *Num. 21.*

Si quis animum suum nondum inducere potuerit ad remissionem injuriarum, & ad dilectionem inimici, poterit uti hac petitione? Res. Ait Catech. Si quis opinetur, talam non posse illa uti in gravissimo, & exitioso errore est, & Parochi a tali errore fideles eripere debent.

Qua ratione Parochi hoc praestabunt? Res. Ait duplici ratione. Prima est, quia quis unus est fidelium numero praees has facit, totius Ecclesiae nomine illas facit: in Ecclesia autem necesse est aliquos pios esse, qui debitoribus & inimicis suis injurias remittant. Secunda est, quia hac petitione postulamus a Deo facultatem reconciliandi nos illis, quos odimus: Ideo etiam a jam dicto hac deprecatio fieri potest. *Num. 21.*

Quando utendum est hac prece? Res. Quotidie, *Num. 21.* quia quotidie peccamus.

Si quis haberet eos duram ad poenitentiam, vel nihil cogitaret de Poenitentia, sed in peccatis voluntarie sine ullo dolore innotesceret, deberet hanc petitionem recitare? Res. Omnino ratione jam dicta, quia petit poenitentiam. *Arg. n. 21.*

Ille qui magis eget remissione peccatorum, & inductione ad poenitentiam, majore affectu deberet hanc peti- *Arg. ibid.*

tatis exemplum, quàm sacer ille Apostolorum chorus, qui magno antea animo cum esset, primo quoque objecto tentatione, relicto Salvatore diffugerunt.

Ibidem.

Sexto ait. Et illustrius etiam est illud Principis Apostolorum qui in tanta professione, singulari fortitudinis, & amoris in Christum Dominum, cum paulò antea sibi bene fidens ita dixisset. *Si oportuerit mori tecum non te negabo.* Statim unius voce mulierculæ perterritus se Dominum non nosse iurjurando affirmavit: Nimirum illi in summa spiritus alacritate non respondebant vires.

Ibidem.

Septimo. Si viti sanctissimi humanæ naturæ fragilitate, cui confidebant, graviter peccaverunt, quid non timendum est cæteris, qui ab eorum sanctitate absunt longissimè.

Num. 9. & 7.

Octavo. Potentia, astutia, & multitudo tentantium difficillimam homini victoriam reddunt, quia Dæmones superiores viciis illo sunt.

Num. 7.

Nono ait. Plena est historia divinarum literarum, quod diabolus sanctos homines forci etiam animo stantes, vel vi, vel fraude pervertit: Nam Adam, David Salomon, & alii quos enumerare difficile est, experti sunt dæmonum vehementes impetus, & callidam astutiam, cui resisti non possit concilio, aut hominum viribus.

Ibidem.

Decimo concludit. Quis igitur se suo præsidio satis tutum existimabit?

De casu, & inductione in tentationem. Num. 3.

Num. 11.

Quid est induci in tentationem? Resp. Est succumbere tentationi & vinci ab illa.

Ibidem.

Quo modo quis dicitur induci in tentationem? Resp. Duobus, *id est* effectivè & permissivè.

Num. 10. 11.

Quomodo effectivè? Resp. Cum aliquis incidit in peccatum ex eo, quod à Dæmone, vel alio ad illud impulsus sit. Ideo effectivè inducere in tentationem est actualiter impellere ad peccandum.

Num. 11.

Quid est permissivè inducere in tentationem? Resp. Si quis non tentet ipse, neque operam det, ut alius tentet seu impellat ad peccatum: sed tamen, cum possit prohibere, ne nos tentemur, aut ne tentationibus super-

mus, non impedit, ille dicitur permissivè inducere in tentationem.

Potest dici, quod Deus permissivè homines tentet, & *Ibidem.* aliquando etiam inducat in tentationem: Resp. Certum est, quod Deus permittit homines tentari, & aliquos etiam in tentatione vinci.

Cùm Deus alicui conferat plura beneficia, ut divitias, *Num. 11.* honores, & alia, per quæ homo in superbiam elevatus, & ex illis occasione accipit luxuriosè vivendi: potest dici, quod illum hominem per dicta beneficia in tentationem inducat: Resp. Ait Carech. Deus nos in tentationem inducere dicitur, cum ejus beneficia, quæ nobis ad salutem dedit, abutimur ad perniciem: & patris substantiam, ut prodigus ille filius, dissipamus vivendo luxuriosè: sed culpa nostra id fit.

Hæc inductio dicitur, ne permissiva, an effectiva? Resp. *Ibidem.* Permissiva, quia, ut ait Carechismus, Deus, dat beneficia ad salutem, non autem, ut quis illis abutatur: permittit tamen, ut homines, si velint, illis ad suas cupiditates aburi possint.

Item dicendum de tribulationibus, quas Deus sæpè *Num. 9.* hominibus immitit: ex quibus illi occasione accipiunt peccati, & non salutis? Resp. Idem.

Nonne aliqua loca scripturæ videntur significare, quod *Num. 13.* Deus activè, & non tantum permissivè aliquos inducat in tentationem veluti. Exodi 4 & 7. *Incurabo cor Pharaonis.* Isaïæ 6. *Excaca cor populi hujus.* Ro. 1. *Tradidit ille Deus in possessione ignominia, & in reprobum sensum,* & alia hujusmodi? Resp. Ait Carech. In dictis locis aliisq; similibus, non id omnino esse actum à Deo, sed tantummodo esse permissum intelligendum est.

De victoria tentationum. Num. 4.

Ad quem finem ordinatur tentatio? Resp. Tentatio est *Num. 14. & 15.* quoddam cum diabolo bellum, quod à Diabolo ordinatur ad hominis interitum, à Deo verò dirigitur ad eisdem hominis victoriam, atque utilitatem.

Quid est victoria? Resp. Est hostis in bello superatio. *Num. 8.* Quomodo obinetur victoria? Resp. Superando in bello *Num. 18.* hostes suos.

In quibus quis tenetur superare hostem suum, ut illum

vel virium, de quo tentatur, veluti Job de patientia, Judas de avaritia tentati sunt.

Ibidem. Quæ forma illius? Resp. Experimentum de virtute vel de vicio, ut dictum est.

N. 9. & 10. Quis finis? Resp. Manifestatio virtutis, vel vitij est finis proximus: sed alius finis est, ad quem talis manifestatio ordinatur, & potest esse in bonam, & in malam partem.

Num. 9. Quando erit in bonam partem? Respon. Cum ea intentione tentatur alicujus virtus ut illa perfecta, & cognita commodis, & honoribus ageatur, ejusque exemplum cæteris imitandum proponatur, ut sic ad Dei laudes excitentur.

Ibidem. Deus utitur hac ratione tentandi? Resp. utitur juxta illud Deut. 13. *Tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat, utrum diligatis eum, an non.* Ita Deus tentavit de obedientia Abraham, cum præcepit, ut immolaret filium: Ita de Patientia Job, & Tobiam. Idem est cum probandæ patientiæ causa populos inopia, morbo, & aliis calamitatibus premit ad edificationem aliorum, vel ad proprium meritum ipsorum.

N. 9. & 10. Quando tentatio erit in malam partem? Resp. Cum ad malum finem directa est.

De tentatione impulsiva. Num. 4.

Num. 10. Quid est tentatio impulsiva? Resp. Est studiosus impulsus ad bonum, vel ad malum: vel sic, Est experimentum de impellendo aliquem ad bonum, vel ad malum.

Deus tentat inducere homines ad bonum? Resp. Omnino, veluti tentat per tribulationes inducere ad penitentiam, per beneficia ad amorem.

Num. 9. De quantum tentatione hic est sermo? Resp. De mala id est de impulsu ad malum.

Num. 10. Quid de illa considerandum? Resp. Quatuor cause, nempe: primo quis tentet: secundo quis tentetur: tertio quomodo tentetur: quarto ad quem finem tentet.

Quod Deus non tentet ad malum. Num. 5.

Num. 11. Deus tentat ad malum? Resp. Nullo modo, *Deus enim non tentator malorum est.*

Ibidem. Potest dici, quod Deus intenet ad malum permissivè, nempe non prohibendo tentationem, cum illam possit

prohibere? Resp. Deus quidem aliquando non prohibet, sed permittit, cum bonus, tum malus tentari: sed ejus permissio nunquam ad malum, sæpè ad bonum finem existit: veluti Deus permittit Adam tentari, & vinci, non ut fieret malum: sed ut ex malo eliceret bonum.

Quomodo Deus permittit bonos tentari? Respon. Aut Catec. Deus pios, & bonos tentari quidem finit, veruntamen sua gratia sustentatos non deserit: licet interdum justo, & occulto Dei judicio, nostris id sceleribus postulantibus, nobis ipsi relicti concidimus.

Ibidem.

De diaboli tentatione. Num. 6.

Num. 10. Diabolus tentat ad malum? Resp. Tentat. Hæc tentatio magna est? Resp. Maxima.

Vnde hæc magnitudo cognosci potest? Resp. Catec. ita illam declarat.

Num. 4 56

Primo ait magnæ sunt dæmonum vires: invictus animus: immane in nos & infinitum odium: bellum perpetuum contra nos geritur: nulla pax esse cum illis, nullæ induciæ fieri possunt.

Num. 5.

Secundo ait. Quantum dæmones audeant, declarat illa vox Sathanae. *In caelum conscendam, El. 14.*

Num. 6.

Tertio, ait Aggressus est primos homines in Paradiso. Adortus est Prophetas: Appetivit Apostolos. ut illos cribret sicut triticum. Ne ipsam quidem Christi Domini os erubuit.

Ibidem.

Quarto ait, Inexplicabilem diaboli cupiditatem, imensam in tentando diligentiam S. Petrus expressit, cum dixit *adversarius vesper diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens, quem devoret:* Vbi patet finem tentationis esse devorare: tentatorem esse veluti rugientem leonem, & nostrum adversarium: Modum tentandi esse circuire, & quætere. *id est omnia cum diligentia tentare.*

Ibidem.

Quinto ait Apostolus gravitatem hujus tentationis, & tentatoris declarat sic. *Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem: sed adversus principes, & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in caelestibus.*

Num. 2.

Dicuntur principes, ob naturæ excellentiam: vocantur potestates, quod naturæ vi, & potestate nos supe-

Num. 4.

rant; Appellant *rectores mundi tenebrarum*; quia non clarum, & illustrem mundum regunt, id est bonos, & pios; sed obcurum, & caliginosum, nempe malos homines, qui duce tenebrarum diabolo delectantur. Nuncupantur *spiritualis nequitia*, quia duplex est nequitia, una carnis, quæ incendit ad libidines: alia spiritus, quæ superiorem animæ partem ad mala studia inclinat. dicitur, *in callestibus*, ad declarandum finem colluctationis esse privare nos æterna hereditate.

Num. 6.

Sexto ait. Non unus modo Sathan tentat homines, sed gregatim interdum dæmones in singulos homines impetu faciunt: ut ille dixit: *Legio mihi, nemon est*: nempe dæmonum multitudo, quæ illum miserum diu vexat: & de alio scriptum est: *Assumit septem alios spiritus se-cum nequiores se. & intrantes habitant ibi. & sunt novissima hominis illius peiora prioribus.*

De alijs tentatoribus ad malum. Num. 7.

Num. 10.

Præter diabolum sunt alij, qui homines tentant ad malum? Resp. Catec. ait sunt.

Primo ait, diabolus nonnunquam ad tentandum habet homines perditos tanquam emissarios, & excursores: qui homines consiliis, exemplis, & alijs tentent ad malum.

Num. 17.

Secundo, ait. Imprimis habet hæreticos; qui sedentes in cathedra pestilentia, malorum doctrinarum mortifera semina dispergunt, ut homines per se proclives ad malum nutantes, ac præcipitantes impellant.

Num. 4.

Cap. 14. Num.

22.

Tertio ait Cato, & mundus undique nos oppugnant. Quarto. Multæ sunt occasiones, quæ nos ad peccatum impellunt, veluti Chorum, comediæ, malæ societates, prava exempla, atque consilia, pompæ, vanitates, libri impudici & alia hujusmodi.

Num. 9.

Quinto. Ex tribulationibus aliqui ad peccandum occasiones accipiunt.

Num. 11.

Sexto. Quod peius est, aliqui beneficijs dei veluti abundantia rerum, copia, & divitijs ad peccandum abutuntur, dum ad luxuriam, capulam, vanitatem, superbiam, & pauperum oppressionem illa adhibent.

Num. 4.

Sess. 5.

Septimo. Nostræ passiones contra nos maximum bellum gerunt.

Octavo. Concupiscentia, & fomes homines ad peccandum inclinant. Num. 6.

De ijs qui tentantur. & de modo, quo tentantur. Num. 8.

Num. 1.

Quinam homines tentantur? Resp. Diabolus omnes tentat; tentavit enim primos parentes, Prophetas, Apostolos, & ipsummet caput nostrum Christum, est enim omnibus hominibus infestissimus.

Quomodo tentat? Resp. Catec. de hoc ita ait.

Num. 2.

Primo. Diabolus omnes artes excogitat, omnes machinas ad tentandum parat.

Num. 2.

Secundo. Diabolus tentat, ut hostis astutissimus, & laqueos ubique tendit ut illis irremedi teneatur.

Num. 2.

Tercio. Multa hominibus ab hoste diabolo in singulas horas pericula intenduntur.

Num. 3.

Quarto. Graves, & exitiales casus multorum, gravitatem tentationum declarant.

Num. 4.

Quinto ait. Undique à tentationibus impugnamur, eorum qui habitant, & vivunt nobiscum.

Num. 4.

Sexto ait, quid ira, quid cupiditas in nobis possit, quis magno suo malo non experitur? quis non his læcelsitur stimulis? quis hos non sentit aculeos? quis subjectis non uritur ardentibus facibus? Et quidem tam varij sunt ictus, tam diversæ tentationes ut difficillimum sit gravem aliquam plagam non accipere.

Num. 4.

Septimo. Ab Apostolo tentatio appellatur cum diabolo colluctatio.

Rom. 5.

Octavo ait. accedunt ad intimas pugnas externi impetus, & impresiones dæmonum, qui & æperè nos petunt & per cuculos influunt in animas nostras, ut vix ab illis cavere possimus.

Num. 5.

Nono ait Sathanæ nequitia maximè spectat illæ, ut celesti nos hereditate privet.

Num. 6. & 7.

Decimo ait, Bellum diaboli contra nos perpetuum est, & justis per singula temporis momenta struit insidias.

Vndecimo ait. Adam, David, Salomon, & alij innumerales experti sunt dæmonum violentos impetus, & calidam astutiam. cui resisti non possit consilio, & viribus hominum.

Num. 7.

duodecimo ait. diabolus eo animo tentat, ut decipiat, agatque præcipites.

Num. 10. Decimotertiò ait. Diabolus his suis tentationibus mó-
dò intimos nobis admovent stimulos , animæ affectiones
& commotiones adhibens administrat : modò nos exagit
extrinsecus externis rebus urens vel prosperis ad
superbiam,vel divitiis ad iram.

Ibidem. Diabolus tentante magis bonos,an malos? Resp. Ait
Car. Multi peccatores,impulsus, atque impetus dæmoni-
um in se minime sentiunt, ideo dicta de tentatione
falsa arbitrantur.

Quare mali minus impugnantur? Resp. Primò , quia
sponte,& sine bello diabolo se subdunt:Secundò , quia
in illis non est pietas, nec ulla virtus Christiano homi-
ne digna:unde non opus est tentatione , ut à virtute di-
moveantur: Tertio in peccata facillimè deducuntur, in
illisque conquiescunt, ideo non est opus magno impulsu
ad peccandum.

Ibidem. Quare boni magis tentati sunt? Resp. quia diabolum
odio habent:ejus legibus non obediunt : illius tentatio-
nibus resistunt: peccata fugiunt; virtutes sequuntur, &
ad cælestem patriam tendunt.

De permissione tentationis.

Cap. II.

Num. 8. & 11. Deus potest prohibere diabolum , ne tentet? Resp.
Arg. ibid. Potest si velit.

Potuisse Deus omnem prohibere tentationem? Resp.
Potuisse.

Num. 8. Ibidem. Diabolus potestne tentare sine permissione Dei? Ref.
Non potest, ut de Iob patet.

Potestne tentare quantum,& quandiu vult? Resp. Non
potest.

Omnis potestas. diaboli Dei nutu,& permisso guber-
natur? Ref. Ita est,ait Car. quia nisi de Job dixisset Deus.
Ecce uniuersa, qua habet in manu tua sunt: nihil ejus
Sathanas attingisset: Contra verò nisi addidisset, *Tantum
in eum ne extendas manum tuam,* uno Diaboli ictu ipse
cum filiis, & facultaribus concidisset. Item ait, ita alli-
gata est dæmonum vis, ut ne in porcos quidem nisi Deo
permittente invadere possint.

Ibidem. Ibidem. Deus permittit diabolo ut tentet? Ref. Permittit.
Ad quem finem? Respondeo Primò ad gloriam suam:
Secundò

Secundò ad utilitatem hominis: Tertio, ad confusionem
diaboli.

Quomodo ex tentatione oritur gloria Dei? Resp. Vel
tentatus vincit,& non peccat,& tunc glorificatur Deus, *Num. 8.*
in cujus virtute vicit: vel vincitur à diabolo & tunc oritur
gloria Dei ex eo quod peccatum illius,vel punit,vel pen-
nitentia debet. Demum maximè glorificatur Deus, qui,
non obitante astutia,& conatu diaboli, ita homines moderatur
in tentationibus; ut diabolum vincere possint.
Qua ratione utilis hominum? Resp. Tentatio servit ad-
modum ad victoriam, ad coronamque coronabitur, nisi
qui legitime certaverit. *Num. 14.*

Quo pacto ex tentatione oritur confusio diaboli? Resp. *Num. 15.*
Maxima illi est confusio, quod tam superbas, astutus, poten-
s, & maximè sollicitus in tentando à teneris, pueris, ac
puellis à mulierculis, à rusticis, & debilibus prostratus, &
victus sit. *26. 17. & c.*

De victoria tentationis. Cap. III.

Quid debet considerari circa victoriam tentationum?
Resp. Primò imbecillitas hominum, ut tentationi
resistant: Secundò, Casus, & inductio in tentationem: Terti-
o, victoria tentationis: Quarto perseverantia in virtute. *Num. 3.*

De imbecillitate hominis ad tentationi resistendum.

Num. 2.

Quid docet Catechismus in imbecillitate hominis, ut
tentationi resistat? Ref. sequentia. *Ibidem.*
Primò: ait gravissima est consideratio nostræ imbecilli-
tatis, quia ex illa cognoscimus, quantopere egeamus
divino adiumento. *Ibidem.*

Secundò ait. In homine esse imbecillitatem, id est defe-
ctum virium, & infirmiam, seu ignorantiam, id est, defe-
ctum cognitionis, unde & vinci, & decipi potest. *Ibidem.*

Tertio. Illa Domini nostri sententia, Spiritus quidem
promptus est: cato aatem infirma, nostram infirmitatem
in superandis tentationibus valde declarat. *Ibidem.*

Quartò. Eandem imbecillitatem demonstrant graves, &
exitialis impellente dæmone hominum casus in scriptura
connumerati, & quotidie rēpsa cogitari. *Ibidem.*

Quintò ait. Quod illustrius esse possit humanæ infirmi-
N n *Ibidem.*

tionem frequenter Ref. Iustissimum est, ut quo magis quis eger medicina vel alio remedio, majori etiam studio, & diligentia illud requirat, ideo tales frequentius, & majori affectu hanc petitionem reiterare debere conveniens est.

DOCTRINA
CATECHISMI
ROMANI.

In sextam Orat. Dom. petitionem.

*4. p. c. 15.
Num. 4.
Num. 1.*

uis finis hujus tractatus? Resp. Dirigere parochos ad rectam hujus petitionis explicationem. Quis ordinem habet hęc petitio cum precedentibus? Resp. Post impetratam dei cognitionem, Regni Christi professionem: nostrę cum vei voluntate confirmationem, & obedientiam, item præteritorum peccatorum remissionem: ecclę sequitur, ut perseverantiam in iusticia accepta postulemus quam per victoriam tentationu certu est obtineri: ideo modo rectę postular.

*Sess. 6. c. 13.
Num. 1.
Sess. 6. c. 2.*

Quare post acceptam iustitiam, & remissionem peccatorum victoria tentationum; & perseverantia est desideranda, ac postulanda? Ref. quia tunc ait Car. humani generis hostis contra iustificatos omnes artes excogitat, omnes machinas parat, ut illos oppugnet: ita ut verendū sit, ne labefacta, & mutata sententia rursus in vitia dilabatur longęque deteriores, quàm antea fuerint, evadant, ideo tunc potissimum, ut ad vei auxilium, & patrocinium confugiant, illis necessarium est.

In quor capita tractatio est dividenda? Respond. In sequentia.

Primum erit, de tentatione.

Secundum. Quare, & quomodo Deus permittat tentationem.

Tertium. De causa, & modo vincendi tentationem.

Quartum. De explicatione, & usu sextę petitionis.

De tentatione. Cap. 1.

Quid est tentare? Respon. ait Catech. Est periculum, *Num. 9. c. 15.*
seu experimentum facere de eo, qui tentatur, ut ab ipso, quod cupimus elicientes, verum exprimamus, ideo tentatio erit experimentum, ut quod cupimus de aliquo cognoscamus.

Quanam est materia tentationis? Resp. illud, de quo experimentum fit. *Ex. n. 9.*

Quę forma? Resp. Ipsum experimentum.

Quis finis? Respondeo. Hic potest esse triplex: *Ibidem.*
est cognitio de aliqua re nobis ignota: veluti, si quis dubitat, an possit ferre tale onus, ut cognoscat, si possit, tentat imponendo illud humeris suis. Secundus est manifestatio non dico cognitio bonitatis, vel malitię alicujus: & hæc manifestatio potest habere finem bonum, & malum: veluti Deus tentat justos, ut illorum iusticia manifestetur ad ædificationem: diabolus tentat manifestare vitia ad scandalum. Tertius est non cognitio, nec manifestatio, sed effectus, veluti Deus tentat inducere peccatorem ad penitentiam, & diabolus justum ad peccandum.

Quod efficiens tentationis? Resp. Ille, qui tentat, seu experimentum facit. *Ibid. c. 9.*

Quor sunt genera tentationum? Resp. Tria, juxta tres fines dictos: Prima tentatio est ad cognitionem, Secunda ad manifestationem. Tertia ad opus seu affectum. *Ibidem.*

De tentatione ad cognitionem. Num. 1.

Deus vitur-ne tentatione ad cognoscendum? Resp. *Num. 9.*
Non, quia omnia nuda, & aperta sunt oculis ejus. Diabolus tentat, ut cognoscat? Resp. Sæpiissime, quia *Ibidem.*
plurima ignorat, veluti Christum tentavit eo animo, ut cognosceret an filius Dei esset.

Homines ita tentant? Respond. Sæpę apud homines *Ibidem.*
hoc contingit.

De tentatione ad manifestationem. Num. 3.

Quanam est materia hujus tentationis? Ref. Materia *Num. 9.*
remota est persona, quę tentatur: proxima est virtus

- Arg. nu. 3. vincat? Respondeo. In duobus, nempe primò in periculis bellandi: secundò in viribus ab bellandum qui enim in his duobus superat hostes suos, sine dubio praeliando victor evadet.
- nu. 3. & 7. Homo potest in dictis demones superare? Resp. Ex natura sua impossibile est.
- Nam. 2. 6. Qua ratione ergo homo diabolum vincat? Ref. Subdendo, & iungendo se aliis qui Diabolo fortiores, & sapientiores sint.
- Qui sunt isti? Ref. Deus, Christus ut homo, B. Virgo, Angeli, Sancti.
- Hic adiutoribus homo diabolem poterit superare? Ref. Omnino.
- Quo pacto illorum obtinebimus patrocinium? Respon. Oratione, & petitione.
- Nam. 7. Quid debet facere homo ut in tentatione victor evadat? Respon. Primò debet facere aliqua intellectu ut peritiam bellandi obtineat: Secundò voluntate, & opere; ut in certamine rectè se gerat.
- Ex nu. 16. Quid intellectu considerabit? Ref. Potissimum sequentia.
- Nu. 4. & 5. Primò. Gravitatem, assiduitatem, & pericula tentationum.
- Ibidem. Secundò. Odium, astutiam, fortitudinem, multitudinem tentatorum.
- N. 3. & 16. Tertio. Propriam imbecillitatem, infirmitatem, & infecitiam.
- Quartò. Certus casus, & exitium, si solis viribus suis fidat.
- Num. 3. Quintò. Considerare necessitatem confugiendi ad divinum auxilium, & patrocinium.
- nu. 3. & 18. Sextò. Cogitare quam multos in Dei auxilio confidenter ex hiantibus Sathanz faucibus liberavit Deus. Ioseph, ex ardentibus infanz mulieris faucibus liberavit. Susannam, ne sententis nefariis interficeretur, servavit incolumem. Iob de mundo, carne, & Sathana triumphavit. Item plurimi alij.
- Nam. 12. Septimò. Considerare, quod in tentationibus ducem habemus Christum Dominum, qui vicat diabolum, & incomparabiliter, est illo fortior, & sapientior: Dicitur Leo

vincens: & exiisse, ut vinceret, & nobis vincendi facultatem daret, juxta illud: *confidite, ego vici mundum*: Item præmia ab illo victoribus preparata.

Octavo, Considerare insignes illas ab Apostolo descriptas victorias sanctorum hominum, qui per fidem devicerunt regna, obtinuerunt ora leonum, &c. Et alias innumerabiles quæ, si sub aspectum caderent oculorum, nihil frequentius, aut gloriosius accidere judicatemus: Hæc, & alia consideranda.

Quid debet homo facere voluntate? Respon. Quædam facere ante tentationem, quædam in tentatione, nonnulla post tentationem.

Quid ante tentationem, seu in initio tentationis? Respon. Homo viribus proprijs, diffidere debet: Summo affectu ad Dei auxilium & patrocinium confugiendum illi est: Maximam spem in Dei auxilio collocare. Signo Crucis nos munire: Memoriam passionis Christi recollere: Sacramentis se stabilire, Tentationum principijs resistere: & alia similia præstare debemus.

Quid in medio, vel progressu tentationis? Ref. Renovare spem in Dei auxilio. Concinnare jam dicta. Cogitare varios fines, si vincat, aut vincatur: Victor enim plurima bona obtinebit: victus in maxima incidet mala: Memoriam retinere Mortis, Inferni, Iudicij, & Paradisi: aliæque huiusmodi sunt faciendæ.

Quid in fine praeliandum? Respon. vel fuit victor: vel victus: Si victus, non desperabit: Humiliabit se Deo: veniam peccati ab illo petet; Actum contritionis eliciet. Ad confessionem opportunè accedet. Ex casu discet, quomodo in futurum adveniente tentatione magis cautus, & vigilans sit. Si fuit victor: Non sibi placeat: Non se offerat insolentius: Non putet, se posse suis viribus in futurum demones tentationes, imperiusque sustinere: Omnia tribuat divinæ benignitati, ac potestati: uni Deo pro victoria gratias habeat, & agat: Christum victorie suæ auctoritatem prædicet: sicut in Apocalypsi legitur, quod beati in celo regnantes victorias suas Christo omnium duci, adferant: Demum obtena victoria ad fidem deus de Dei auxilio in futurum sperandum occasionem hominij tribuere debet.

Num. 6.

Ex nu. 16. &c.

Num. 16.

Num. 14. &c.

Nu. 17. 16. & 19.

De perseverantia in virtute. Num. 5.

Ses. 6. c. 13.
Ses. 6. c. 10.
11. & 13.
Quid est perseverantia? Resp. Est permanentia in Christiana virtute, & iustitia usque ad finem.

Quid debet facere homo, ut post acceptam iustitiam in illa perseveret? Res. Sacrum Concil. Trident. docet, quod primò præcepta Dei sunt observanda, secundò studendum ad accepta iustitia augeatur cundo de virtute in virtutem, tertio, quòd donum perseverantiæ à solo Deo humiliter sperandum, atque petendum est; quartò, si contingat quòd iustitia accepta per peccatum mortale amittatur, per penitentiam recuperanda est.

Ses. 6. c. 13.
Quid docet sacrum Concilium de perseverantia? Resp.

Ibidem.
 Primò. Docet sc. Perseverantia aliunde haberi non potest, nisi ab eo, qui potens est eum, qui stat, statuere, ut perseveranter stet; & eum qui cadit statuere.

Ibidem.
 Secundò. Docet: Ne-mò de perseverantia sibi certi aliquid absoluta certitudine polliceatur, tamesi in Dei auxilio firmissimam spem collocare, & reponere omnes debent.

Ibidem.
 Tertio. Deus enim ait (nisi ipsi illius gratiæ defuerint) sicut cepit opus bonum, ita perficiet operans velle, & perficere.

Ibidem.
 Quartò. Docet: qui se existimant stare, videant ne cadant: & cum timore, ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, in elemosynis, in orationibus, & oblationibus, in jejuniis, & castitate: Formidare enim debent scientes, quòd in spem gloriæ, noudum in gloriam, renati sunt.

Ibidem.
 Quintò. Docet de pugna, quæ superest cum carne, eum mundo, & cum diabolo, in qua victores esse non possunt nisi cum Dei gratiæ Apostolo obtemperent dicenti, *Debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus: sed enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.*

Num. 17.
 Sextò. Catech. ait, Vincitur autem Sathanas non otio, somno, vino, commestratione, libidine: Sed oratione, labore, vigilia, abstinentia, continentia, castitate: ideo dictum est: *Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem, & qui iis armis ad pugnam utuntur in fugam*

converterunt adversarios: qui enim resistunt diabolo, is fugiet ab eis.

Septimò. Ait: Vires, quibus prostrernimus Sathanæ satellites, dantur à Deo: *Qui ponit, ut arcum arenæ brachia nostra: Cujus beneficio arcus fortium superatus est, & infirmi accinti sunt robore. Qui docet manus nostras ad prælium, & digitos nostros ad bellum.*

Octavò. Ait: Car. ut viriliter fideles dimicent, vincant, ad perseverantiam se disponant, debent considerare, à Deo paratas coronas, & conlittutam victoribus sempiternam præmiotum amplitudinem: Scriptum est enim. *Qui vicerit, non ledetur à morte secunda: Item, Qui vicerit, se vestietur vestimentis albis, & non deleba nomen ejus de libro vita: Item, Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius: Item, qui vicerit, dabo ei se sedere mecum in throno meo: Item, qui vicerit possidebit hæc & ero illi Deus, & ipse erit mihi filius.*

Apol. 2.
3. & 21.

De explicacione & usu sextæ petitionis.

Cap. I V.

Quænam est materia sextæ petitionis? Resp. Illa omnia, quæ pertinent ad victoriam tentationum, & ad perseverantiam in accepta iustitia: ideo ait Catechismus, Petimus, ne divino præsidio deserti, vel tentationibus decepti assentiamur vel cedamus afflictis: Item, ut prælio sic nobis Dei gratia, quæ cum defecerint nos propriæ vires, in malis recreet, ac reficiat.

Num. 14.
Num. 15.

Quis finis? Resp. Primò obtinere dictam victoriam & perseverantiam: Secundò, Gratiæ Deo agere de jam à Deo per Iesum Christum victoriis obtentis.

Num. 16.
&c.

Quid significat illa vox tentatio? Resp. Impulsus demonum ad malum.

Num. 10.

Quid exprimit illa dictio. *Ne nos inducas in tentationem*? Resp. Ait Car. Non petit ne omnino tentemur: quia tentatio, est utilis, & fructuosa hominum generi, tum ad meritum, tum ad humilitatem; sed postulatam, ut Deus non permittat nos vinci à tentatione, sed illius nos reddat victores.

Num. 14.

Ex. c. 14.
Num. 16. Quid significat illa particula *Nos*? Resp. Quod nostra ad omnes homines se extendit petitio.

De usu hujus petitionis. Num. 2.

Ex num. 6. Q Vinam debeat uti hac petitione? Resp. Omnes, quia diabolus tentat omnes.

Num. 1. & c. Quando? Ref. Assidue, frequenter, quia continuo tentat, potissimum verò cum aliqua gravi premittitur tentatione, sive ex prosperis, sive ex diversis proficitur.

Num. 2 5. Sufficit generalem Dei opem in tentationibus implorare? Resp. Ait Carec.

Expedit, ut cum aliqua particulari tentatione affligimur, nominatim contra illam auxilium à Deo postulemus. Sic enim David Propheta facit. Nam contra mendacium rogavit: *Ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque.* Contra avaritiam; *Inclina cor meum in testimonia tua, & non in avaritiam:* Contra vanitates: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Idem in aliis.

Num. 17. Sola petitio est adhibenda? Ref. Cum illa conjugenda sunt jejuniū, elemosyna, continentia, & alia opera virtutum, quæ dicta sunt.

Num. 1. & c. Quo affectu petendum? Resp. Maximo, quia de re maxime necessaria postulatorio est.

Num. 2. Christus instigat ut hac petitione uteremur? Resp. Ait Car. Primum hujus petitionis præceptum dedit ut quotidie nos Deo commendemus, ejusque paternam curam & præsidium imploremus: Deinde sub ipsum mortis tempus cum Apostolos mundos dixisset, his verbis admonuit: *Orate, ut non intratis in tentationem.* Ex quo magnam hujus petitionis necessitatem colligere licet.

Joan. 1.

DOCTRINA
CATECHISMI
ROMANI.

In septimam Orat. Dom. petitionem.

*V*is finis hujus tractationis? Resp. Explicare septimam petitionem. *Num. 2.*

Quis ordo inter hanc, & præcedentes petitiones? Resp. Quatuor primæ petunt bona: quinta, & sexta, postulant liberationem à malo culpæ; hæc petit liberationem à malo pænæ, & ab omni malo. *Ibidem.*

Cur hæc petitio ultimo loco posita est? Ref. Ait Catec. *Ibidem.*
Hæc petitio est instar omnium petitionum, & quasi epitome illarum summam amplectens omnia, quæ peti possunt: Cum enim liberationem à malo impetravimus, ex S. Cypriano nihil remanet, quod ultra petamus: quia tunc contra omnia, quæ diabolus, & mundus operantur, securi stabimus, & tui.

In quot capita hæc tractatio dividenda est? Respond. In septentia.

Primum, Erit de malo.

2. De remediis malorum,

3. De explicatione hujus petitionis.

De malo, Cap. 1.

*V*id est bonum? Resp. Est illud, quod prodest alicui ad proprium finem obtinendum. *Num. 6.*

Quid est malum? Resp. Est illud, quod nocet, ne proprium finem obtineat. *Ibidem.*

Quotplex est malum? Resp. Culpæ, & pænæ.

Quid est culpa? Resp. Est deordinatio hominis à pro- *Num. 1.*
Ex p. 5.

prio fine, & à mediis illius.

Pet. 5. n. 6. Quid est malum culpæ? Resp. Est omne illud, quod per
7. & 8. se deordinat, vel cooperatur deordinationi hominis à suo fine, & mediis.

Seff. 6. c. 7. Quis est finis hominis? Resp. Deus, nempe gloria Dei & vita beata in illo.

Seff. 6. c. 11. Quæ media? Respond. Observantia S. Evangelij, seu divinæ legis.

Pet. 9. n. 10. Quid est per se deordinare? Resp. Est ex intentione à recto sine deviare.

pe. 6. n. 12. Quæ deviant à recto sine præter intentionem agentis dicuntur, ne per se deordinari? Ref. Non, beneficia enim Dei, item pœnæ illius aliquibus hominibus occasiones peccati sunt: id tamen, quia non est ex intentione divinæ bonitatis, sed ex illorum sit nativitate, non per se, sed per accidens deordinare dicuntur.

Nu. 6. ibid. Quid est pœna? Resp. Est castigatio culpæ. Quid est malum pœnæ? Ref. Est res ad castigationem culpæ homini data.

De multiplici malo pœnæ. Num. 1.

Art. 7. n. 9. Vocuplex est malum pœnæ? Ref. Hoc malum multis
et n. 10. modis ex parte materiæ & formæ divisum est: præcipue autem divisiones sunt sequentes.

Prima. Malum pœnæ aliud dicitur damni, aliud sensus: Malum damni est privatio vel finis, vel eorum, quæ sunt utilia ad finem: Malum pœnæ est infirmitas rei molestæ, & afflictio ad culpæ castigationem.

Arg. ibid. Secunda divisio, Malum tum damni, tum sensus aliud est in hac vita, aliud in alia vita.

Art. 8. n. 9. Tertia. Malum pœnæ in alia vita est quadruplex. Primum est malum damni, & pœnæ æternæ, & hoc est in damnatis, qui ex una parte privantur visione Dei, ex alia cruciantur igne, & hoc in æternum. Secundum est malum damni, & pœnæ temporalis, & hoc est in purgatorio.

et n. 10. Tertium est malum damni tantum, sed æterni: & est pœna infantium, qui moriuntur sine baptismo. Quartum est, Malum damni tantum, sed temporale, & hoc fuit in sinu Sanctorum Patrum, qui privabantur quidem visione Dei, sed aliqua pœna non cruciabantur.

Quarta. Malum pœnæ in hac vita est quadruplex, nempe

pe. Primum animæ. Secundum corporis. Tertium famæ. Quartum facultatum, Et unum quodque illorum potest esse tum damni, id est, privatio boni convenientis, & ad finem opportunum sensus, id est, rei molestæ, contristatæ.

Ex. pet. 5. Num. 23. et pet. 7.

Quinta. Malum pœnæ in hac vita, sive sit animæ, sive aliorum dupliciter potest considerari, nempe, vel pro ipsa pœna; vel pro autore pœnæ: si accipiat pro pœna, malum erit omnis tribulatio, & angustia, & punitio, si pro autore, tunc diabolus dicitur malum; quia est exequutor; & minister Dei ad infligenda illa mala, quæ in pœnam sunt.

Num. 9.

De his, qui in hac vita mala patiuntur. Num. 3.

Quid docet Catechismus de his, qui mala prædicta patiuntur? Resp. Docet sic.

Num. 2.

Primo ait. Nemo ferè est, qui tum suo, tum alieno periculo intelligat, quot, & quantis miseris subiecta sit hominum vita.

Ibidem.

Secundo ait Sacri, & profani scriptores ita esse copiosissime demonstratum.

Ibidem.

Tertio, lob ita habet. *Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis, qui quasi flus egreditur. & convertitur. & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet.*

Ibidem.

Quarto ait. Nullus dies præterit, qui propria aliqua molestia, aut incommodo notari non possit: ideo Christus dixit: *Sufficit diei malitia sua: Et alibi Nos quotidie crucem sumere. & illum sequi oportere.*

Mateb. 8. Luca. 9.

De utilitate tribulationum. Num. 4.

Quid explicat Catechismus de utilitate tribulationum seu malorum pœnæ? Resp. Sequentia.

Num. 6.

Primo ait. Sunt quedam quæ communiter mala putantur: quæ tamen sunt illis fructuosa, qui ea patiuntur ut ille stimulus, qui Apostolo erat adhibitus, ut Dei gratia adjuvante virtus in infirmitate perficeretur.

Secundo ait. Dicta si cognita sit eorum vis, summa voluptate pios afficiunt.

Num. 6.

Tertio ait. Nos, qui in hæc peregrinatione versamur, Deus minime vult esse solutus ab omnibus incommodis, sed eripit à quibuldam.

Num. 8.

Ibidem.

Quartò ait. Ea solatia, quæ dat Deus interdum iis, qui rebus premuntur adversis, sunt instar liberationis malorum omnium; ideo Propheta illis consolabatur dicens: *Secundùm multitudinem delorum meorum in corde meo consolationes tuas lassificaverunt animam meam.*

*Rom. 9.**Ibidem.*

Quintò ait. Deus utitur diabolo ministro in repetendis peccatis è sceleratis & facinorosis.

Sextò ait. Deus dat omne malum hominibus, quod illi peccati causa potuntur, juxta illud. *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit.*

Num. 10.

Septimò ait. Mala, quæ in nos à proximioribus proficiscuntur, diabolo assignamus tanquam auctori, & impulsori: quare odium, & iracundiam in ipsum Sathanam convertere oportet, à quo homines ad injuriam inferendam impelluntur.

Ibidem.

Octavò ait. Si te aliqua re læserit proximus, cum precibus facis petenti Deo pete, ut non modo te liberet à malo, id est, ab iis quas tibi proximus imponit injuriis: sed illum ipsum eripiat proximum ex diaboli manu, cujus impulsu homines in fraudem inducuntur.

Num. 11.

Nonò ait. Si in precibus, & votis non liberamur à malis, sciendum, debere nos quæ premunt ferre patienter, intelligentes placere Deo, ut tolerant ea patiamur.

Ibidem.

Decimò, Minimè nos indignari, aut dolere par est si, Deus nos cum petimus, à malis non liberet: sed omnia ad ejus votum, ac voluntatem sunt referenda ex illiman-tes id esse utile, & salutare quod Deo placet, etiam si nobis aliter videatur.

Num. 12.

Vndecimò. Homines, dum in hoc vitæ curriculo versantur ad omne incommodum, & calamitatum genus non solum æquo, sed etiam gaudenti animo ferendum paratos esse debere justum est, quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

Ibidem.

Duodecimò. Non est æquum servum esse majorem domino suo. Sicut turpe est ex S. Bernardo, *membra esse delicata sub spinoso capite.*

Ibidem.

Decimotertio. Sicut Machabæi casus adversos constanter & fortiter tulerunt: & sicut Apostoli, qui contumeliis, cruciatibus, & verberibus affecti vehementer læ-

tabantur, quod pro Christo paterentur: sic nos ira dissipati esse debemus, ut adversa lumina cum animi voluptate patienter feramus.

De remedio malorum pœna. Cap. 11.

Quænam sunt remedia ad mala pœna? Resp. Illæ sunt in triplici differentia, quædam enim remedia sunt naturalia, quædam artificialia, nonnulla spiritualia.

Quænam sunt naturalia? Resp. Talia sunt medicinæ, & alia multa, quæ nos ab infirmitate fame, siti, frigore, & alijs miserijs liberare possunt: & sunt à natura homini comparata.

Quænam sunt artificialia? Resp. Illa, quæ non solum natura: sed etiam ex hominum industria, & opera obtinentur, veluti domus, vestes, lucrum, negotium, exercitium, regula vivendi, amicitia, & alia hujusmodi, quæ sunt spiritualia? Resp. Ex sacro Conc. Trid. &

Catechis. sunt quatuor.

Primum est, fiducialis, & virtuosa petitio.

Secundum est, Patientia in adversis.

Tertium est, Voluntaria, & spontanea susceptio malorum pœnae propter Deum.

Quartum est, conformitas voluntatis nostræ cum voluntate Dei etiam in adversis.

De remedio medicinarum, & usu illius.
Num. 2.

Medicinæ sunt remedium aliquorum malorum? Resp. Sunt, nempe infirmitatum.

Quæ materia medicinæ? Resp. Virtus lapidum herbarum, & aliorum.

Quæ forma? Resp. Habilitas ad sanandum.

Quis finis? Resp. Sanare ab infirmitate.

Quis effectus? Resp. Ipsa sanatio, si recta ratione medicina sit applicata.

Quod efficiens? Resp. Primò, natura, quæ herbis, & alijs dat virtutem sanandi. Secundò, Ars, seu industria hominum, per quam medicina rectè paratur: Tertio, Deum qui creavit medicinam, & facit illam operari quantum vult.

Ex n. 2. &
seq.

Num. 4. & 5

Ibidem.

Num. 2.

Sess. 14. c. 8.

& 9. &

Can. 13.

Num. 11. &

12.

Num. 4.

Ex nu. 4.

Ibidem.

Ibidem.

Num. 4.

De usu medicinarum. Num. 3.

Num. 3. Quid docet Catechismus de usu medicinarum? Resp. Docet sequentia.

Primo ait. Fideles valde diverso modo debent uti medicinis, quam faciant infideles.

Num. 4. Secundo ait. Infideles maxime cupiunt, ut possint ex morbidis, & vulneribus convalescere, sed precipuam spem liberationis ponunt in remediis natura, vel hominum industria comparatis: Item sibi datum à quovis medicamentum, etiam si incantationibus, vespitiis & Daemonum operâ confectum sit, sine ulla religione adhibent, modo aliqua valetudinis spes ostendatur.

Ibidem. Tercio ait. Christiani in morbis & in omnibus adversis habent summum perfrugium, & praesidium solum Deum unum illum omnis auctorem boni, & liberatorem suum agnoscunt, ac venerantur.

Ibidem. Quarto ait. Pro certo habent vim, quæ medicinis inest, à Deo instam esse, & medicinas à Deo datas esse hominibus, quibus morbi sanarentur, juxta illud, *Altissimus creavit de terra medicinam, & vir prudens non abhorrebit illam.* Item existimant tantum medicinas ægrotis prodesse, quantum voluerit ipse Deus.

Ecc. 37. Num. 4. Quinto ait. Christiani non in medicinis summam spem recuperandæ sanitatis reponunt: Sed ipsi Deo medicinæ auctori maxime confidunt: quod si per medicinas sanitatem recipiunt, illam à Deo acceptam referunt.

Num. 44. Sexto ait. In divinis litteris reprehenduntur ij qui medicinæ fiducia nullum Dei auxilium requirunt.

Num. 5. Septimo ait. Qui legem Dei observant, abinent se ab omnibus remediis, quæcunque constet, quod à Deo ad curationem adhibita non sint: ideo incantationes, & demonum artificia abhorrent, etiam si ex illorum usu explorata sit spes sanitatis.

Psalm. 77. Octavo ait. Secundas causas sanitatem conferentes veluti manus Dei esse accipiendas.

Ex num. 6. Quod dictum est de medicinis, debet intelligi etiam de aliis bonis, ut cibo, potu, domo, veste, & aliis, quibus à malis liberamur? Resp. omnino, quin bona omnia de manu Domini sunt accipienda? Ab illo enim creata sunt, & ipse per naturam dedit illis virtutem ab bonum, & sine Deo nihil efficere possunt.

De remedio virtuosa petitionis. Num. 4.

Num. 1. Quid docet virtuosa petitionem esse remedium ab omnibus malis? Resp. Christus non solum docuit ita esse, sed etiam exemplo confirmavit, quia ex hac vita migraturus, sic Patrem pro discipulis rogavit: *Regem liberes eos à malo.*

Quid docet Catech. de virtute, & efficacia hujus petitionis? Resp. Docet sequentia.

Primo ait. Si populus fidelis cognoscat, quos, quantifque miseris exposita sit hominum vita, facile intelliget malorum liberationem à Deo implorandam esse.

Num. 2. Secundo ait. Nulla re magis adducunt homines ad orandum, quam cupiditate, & spe liberationis à malis: quæ illos premunt, & impendent.

Num. 3. Tertio ait. Talis in animis hominum instata est ratio, & natura: ut malis statim à Dei auxilium confugiant juxta illud: imple facies eorum ignominia & quærent nomen tuum Domine.

Num. 2. Quarto ait. Minime expedire docere populos quantum sit recta ratio petendi à Deo, ut liberet nos à malis.

Num. 3. Quinto ait. Non desunt qui contra Christi Domini jussum urantur præpostero ordine orationis.

Num. 3. Sexto ait. Christus, qui iussit nos confagere ad Deum in die tribulationis, orationis etiam ordinem præscripsit, nempe, ut priusquam petamus liberari à malo, sex alias petitiones habeamus, inter quas primum locum habent illæ, quæ ad postulandam Dei gloriam sunt institutæ.

Num. 3. Septimo ait. quidam. Si caput, si latus, si pes condoluir: si rei familiaris pacuram facientes minæ, si pericula ab inimicis intenduntur: in fame, in bello, in pestilentia: ommissis aliis petitionibus, quæ sunt priores, tantum petant, ut ex illis escapent malis: Cui consuetudini repugnat Christi Domini jussum dicentis, *Primum quærere regnum Dei.*

Ibidem. Octavo ait. Qui rectè preces faciunt, cum deprecantur malorum propulsiorem, id referunt ad Dei gloriam: sic David cum dixit, *Domine ne in furore tuo arguas me, subiecit. Quoniam non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?*

Num. 4. Nono ait. Christiani in omnibus adversis summam per-

fugium habent Deum, quem unicum authorem omnium bonorum, & liberatorem omnium malorum agnoscunt, & venerantur.

Num. 5.

Decimo ait, Christus qui iussit, ut liberationem malorum peteremus, præcepit etiam, ut spem impetrationis habeamus. Petitio enim in spe impetrandi fundari debet.

Ibidem.

Vndecimo, ait innumerabilia exempla in utroque Testamento proponuntur eorum, qui ex maximis malis per orationem erepti sunt iuxta illud. *Clamaverunt iusti & Dominus exaudivit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.*

Num. 6.

Duodecimo ait, Christiani tantum petere debent liberationem ab illis malis, quæ nullam animæ utilitatem afferre possunt: non autem ab iis, unde aliquis fructus provenit nobis.

Decimotertio ait, Licet petere, ut à peccato, & à tentationis periculo liberemur; ut ab intimis, externisque malis eripiamur: ut tuti simus ab aqua, ab igne, à fulgure, ne grandæ noceat frugibus, ne annonæ charitati, seditionibus, bello laboremus, ut Deus morbos, pestem, vastitatem arceat: vincula, carcerem, exilium, prodiciones, insidias, cæteraque omnia prohibeat incommoda, quibus maxime terretur, ac premi solet hominum vita: Item ut omnes flagitiorum, & facinorum causas avertat.

Num. 7.

Decimo quarto ait, Non solum licet petere, ut ab illis liberemur, quæ omnium iudicio mala sunt: sed insuper petere debemus, ne illa, quæ penè omnes bona constituent, divitiæ, honores, valetudo, robur, hæc ipsa vita ad malum, & ad animæ nostræ exitium convertantur: tunc enim non bona, sed mala sunt.

Num. 8.

Decimo quinto ait, Oramus, in hac sepeima petitione, ut Deus liberet nos ab omnibus, dictis malis: quatenus mala sunt: Item oramus, ne morte opprimamur repentina: ne in nos ira Dei concitetur; ne, quæ impios manent, supplicia subeamus: ne igne purgatorio torqueamur: à quo, ut alij liberentur, piæ, & sanctè precamur.

De patientia in adversis, & conformitate cum Dei voluntate. Num. 5.

Christiani quid facere debent tunc, cum Deus ad preces illorum à dictis non liberat malis: Resp. debent recurrere ad alia duo remedia, quæ sunt patientia in adversis, & conformitas cum Dei voluntate.

Num. 11.

Quibus motivis homines induci poterunt ad hoc præstandum: Resp. Sequentia adjuvabunt.

Num. 6.

Primo cogitare, quod non debeamus velle liberari à bonis: sed à malis: cum autem non possimus iudicare, quæ verè bona, vel mala sint, Deus autem perfectè scire hoc scit: persuadendum nobis est, illa non esse mala, sed bona, à quibus Deus non vult nos liberare: ideo talia non ut mala abhorrenda, sed ut bona amplectenda sunt.

Num. 11.

Secundo, iustissimum est, ut homines conforment se divinæ voluntati, ideo, qui voluntatem Dei in adversis contemplantur, ad patientiam illa ferenda de facili inducitur.

Ibidem.

Tertio, Patientia in adversis maximum apud Deum habet meritum, atque remunerationem, & plurimum valet ad satisfaciendum Deo pro peccatis à se commissis.

quarto, Christus dixit Apostolis, *in patientia vestra possidebitis animas vestras.*

Num. 12.

quinto, CHRISTI, BEATÆ VIRGINIS, & Sanctorum omnium exempla ad dictam patientiam nos adhortantur: supra autem omnia passio Christi, hoc nobis suadet.

Sess. 14. c. 8.

c. 9.

Lucæ 11.

A. 4. n. 16.

De patientiæ sponte susceptis. Num. 6.

Expedit Christiano populo ut non solum patienter ferat adversa, sed etiam ut aliqua penarum mala, quæ dici solent poenitentis, sponte assumat, voluntarièque illa patiatur: Res. Exempla Sanctorum ita esse nos docent.

Sess. 4. c. 8.

c. 9.

Quid expedit de his poenitentis considerare? Resp. Sequentia à Sacro Concil. Tridentino determinata.

Primo Sacrum Concil. docet sic: Procul dubio magno perè à peccato revocant, & quasi freno quodam coercent hæc satisfactoriæ penarum.

Sess. 14. c. 8.

Secundo ait, Cautiores vigilantioresque in futurum homines poenitentes faciunt.

Ibidem. Tertiò docet, Medentur quoque peccatorum reliquijs & vitiosos habitus malè vivendo comparatos contrarijs virtutum actionibus tollunt.

Ses. 14. c. 8. Quarto. Docet sic, Neque verò securior ulla via in Ecclesia Dei unquam exilimata fuit ad amovendam imminentem à Domino penam, quam ut hæc penitentia opera homines cum vero animi dolore frequentent.

Ioan. 5. Quintò. Item ait. Accedit ad hæc, quod dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Iesu qui peccatis nostris satisfecit ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficiamur, certissimam quoque inde arham habentes, quod si comparatur, & conglorificabimur.

Ses. 1. c. 13. Sextò. Determinat sic. Si quis dixerit, pro peccatis, quod ad penam temporalem minimè Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel à sacerdote injunctis: sed neque sponte susceperit: ut ieiunijs, orationibus, elemosynis, vel alijs etiam pietatis operibus, anathema sit.

De explicatione septima petitionis.

Cap. 111.

Num. 1. & 7. **Q**uis finis septimæ petitionis? Resp. Primò impetrare à Deo liberationem ab omnibus malis præteritis, præsentibus, & futuris, si ita expedit, & Deo placet: secundò, gratias agere pro accepta in præteritum ab illius liberatione.

Num. 7. **Q**uæ materia? Resp. Illud, quod petimus. Quid petimus? Res. Primò liberari ab omnibus malis supra dictis, nempe bello, fame, & alijs: secundò, liberari ab auctore mali, *id est*, diabolo. Tertiò liberari ab occasionibus malorum: quartò, liberari à malo usu illorum, quæ videntur bona: sed per abusum fiunt mala: quinto, liberari abijs, quæ animæ, & propriæ salutis nociva sint, etiam si nobis bona videantur: sexto, Petimus patientiam in adversis, moderationem in prosperis, & in omnibus conformari divinæ voluntati.

Num. 45. **Q**uæ forma petendi? Respond. Primò debemus petere eam ipse, & desiderio obtinendi, si ita expediat, & Deo placeat: secundò, debemus ita esse affecti, ut si Deus con-

cedat, cum gratiarum actione accipiamus: si neget, divinæ voluntati conformemur.

De explicatione verborum.

Num. 2.

Quid significat *liberari*? Resp. Significat multa, Primò liberatur quis à malo, cum præferatur à malo: veluti si prohibeatur, ne malum illi adveniat. Secundò liberatur etiam ille à malo: cui permittitur, ut malum adveniat. sed efficitur, ne imminens malum illi nocere possit: & perfectiùs liberatur, si efficitur, ut ex malo illi bonum adveniat: Tertiò, liberatur etiam à malo ille, à quo malum iam præsens amovetur: Veluti quis potest liberari à malo infirmitatis, vel prohibendo, ne infirmetur: vel permitiendo infirmitatem, sed efficiendo, ne illi noceat: vel demum à præterita illum liberando infirmitate.

Quid significat *vox à malo*? Res. Significat à malo pœnæ, *id est* ab inferno, à Purgatorio, à malis, huius vite, Item ab auctore mali pœnæ, nempe diabolo ministro illius, vel ab ira Dei prima origine pœnarum: Item ab iis, quæ occasiones malorum sunt.

Quid explicat dictio *Non*? Res. Primò nos ipsos: secundò omnes proximos viatores: tertiò, omnes proximos, qui in purgatorio detenti sunt.

De usu huius petitionis Num. 2.

Quinam debent uti hac petitione? Res. Omnes, quia omnes malis subiecti sunt.

Quando? Res. Frequenter, continuo, quia semper mala nos premunt.

Quo affectu? Res. Magno, quia stimulus miseriarum valde nos premit.

Qua ratione petendum? Res. Virtuose, juxta illa, quæ antea dicta sunt.

Quid agendum, si Deus exaudiat? Respon. Gratias illi agendæ sunt.

Si non exaudiat? Respon. Mala pati enter pro Dei gloria sunt toleranda.

Num. 8.

Num. 9.

Num. 7.

Num. 10.

Ex num. 1.

Ibidem.

Ibidem.

Num. 3.

Ibidem.

N. 4. 11. 12.

DOCTRINA
CATECHISMI
ROMANI,

In conclusionem Dominice Orationis.

Uts est finis hujus tractationis? Ref. Explicare conclusionem Dominice orationis.

Quenam est hæc conclusio? Ref. Hæc particula, *Amen*, quam S. Hieronymus appellat *signaculum*, & *conclusionem Dominice orationis*, & *ultima pars illius est*.

Expedit, ut fidelibus detur cognitio illius? Ref. Ait Cat. Sicut necessarium est, ut detur cognitio de præparatione, quæ orationem præcedere debet, ita opus est, conclusionis, & finis orationis causam, orationemque explicare.

Quid circa hoc tractandum? Ref. Primò proponenda causa, & finis hujus conclusionis. Secundo explicanda significatio hujus vocis, *Amen*. Tertio de usu, & utilitate hujus conclusionis.

De causa, & sine hujus conclusionis. Num. 2.

Qvare hæc conclusio posita est? Ref. quia oratio habet principium, medium, & finem, ideo ut esset perfecta in proœmio de principio, in petitionibus de medio, hic de fine dicendum erat.

Expedit valde, ut oratio bene claudatur? Ref. Cat. Non plaris est divinas preces diligenter ordini, quam religiose absolvere, *id est*, tanti valet bonus finis, ac bonum principium.

Num. 1.

Ibidem.

Ibidem.

Ex num. 1.

Num. 2.

In Conclusionem Orat. Dom. 585

quomodo differunt principium, medium, & finis orationis? Ref. In principio introducitur ad Deum, ut petamus: in oratione petimus, & obtinemus; in fine colligimus, & custodimus obtenta.

Quis est finis, & conclusio orationis Dominice? Ref. Dei.

Qua ratione? Ref. Postquam filius rogavit patrem, finis petitionum debet expectari non à filio, sed à Patre, ad quem spectat concedere, vel negare, quod postulatum est.

Hæc particula, *Amen*, est responsio à Deo data? Ref. Ait Catec. x perpetua Ecclesiæ Dei consuetudine intelligitur, quod hæc ultima particula pro responsione Dei, accepta sit.

Vbi habetur hæc consuetudo? Ref. In Missa, in qua post orationem dominicæ particula, *Amen*, non dicitur à ministro, sicut fit in illis orationibus, sed reservatur Sacerdoti, qui locum Dei tenet, & statim summissa voce dicit, *Amen*, ad significandum, quod est Dei responsio, & ideo ab illo, qui tenet locum Dei proferri debet.

De explicacione particula, Amen. Num. 1.

Qvid docet Catec. de hæc particula *Amen*? Ref. De illius significacione ait Catechismus.

Primò ait. Hæc vox Hebræa adeo frequens fuit in ore Salvatoris, ut Spiritus sanctus voluerit, quod in Ecclesiâ Dei retineretur.

Secundo ait. In illa sanæ significata & inclusa multa quasi femina affectionum & cogitationum, quæ à oratione, dum orat à Deo producta sunt.

Tertio ait. Hæc vox significat, scito tuas auditas esse preces.

Quarto ait hæc vox vim habet Dei respondentis, & illum cum bona gratia dimittere qui precibus, quod velis impetrat.

Quinto ait. Cum Sacerdos in Missa illam proferret, tanquam Dei, & hominum interpres Deum exoratum esse populo responderet.

Sexto ait. In illis precibus vox, *Amen*, consensum tantum, & desiderium significat: In hæc verò responsio est, Deum orantis postulationi consenti.

Ex n. 1. 3

Num. 4.

Ex num. 4.

Num. 4.

Num. 4.

Num. 4.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Rom. 5.

Num. 6.